अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन

सांख्यिकी सहायक पदाच्या भर्तीसाठी ऑन-लाईन परीक्षा

माहिती पुस्तिका

उमेदवार देणार असलेल्या ऑन-लाईन परीक्षेच्या विविध बाबींचा तपशील व त्या संबंधिच्या बाबीसंबंधात महत्वाच्या सूचना या पुस्तिकेत आहेत. परीक्षेच्या तयारीसाठी मदत व्हावी यासाठी उमेदवाराने या पुस्तिकेचे नीट अध्ययन करावे.

ऑन-लाईन परीक्षेत खाली दर्शविल्याप्रमाणे वस्तुनिष्ठ स्वरूपाच्या बहुपर्यायी प्रश्नावल्या असतील.

अनु क्र.	प्रश्नावलीचे नाव	प्रश्नसंख्या	गुण	वेळ
1.	बुद्धिमता	25	50	एकत्रित वेळ 90 मिनिटे
2.	सामान्य ज्ञान	25	50	
3.	इंग्रजी भाषा	25	50	
4.	मराठी भाषा	25	50	
	एकूण	**100**	**200**	

परीक्षेसाठी 90 मिनटांचा कालावधी आहे, तथापि उमेदवारास परिक्षा केंद्रात नोंदणी, प्रवेशपत्र गोळा करणे व सुचनासंच वाचणे इ. साठी साधारणतः 180 मिनिटे कालावधी लागेल. इंग्रजी व मराठी भाषेव्यतिरिक्त सर्व प्रश्नावल्या इंग्रजी आणि मराठी या दोन्ही भाषांत असतील. दिलेल्या 90 मिनिटात कोणत्याही वेळी 1 ते 100 मधील कोणताही प्रश्न उमेदवार सोडवू शकतात. सर्व प्रश्नांना बहुपर्याय असतील. प्रश्नासाठीच्या पाच उत्तरांपैकी, फक्त एकच अचूक उत्तर असेल. **उमेदवारास सर्वाधिक अचूक उत्तराची निवड करावयाची आहे आणि उमेदवारास वाटत असलेल्या योग्य/अचूक पर्यायावर 'माउस-क्लिक' करावयाचा आहे. उमेदवाराने क्लिक केलेला पर्याय त्या प्रश्नाचे उत्तर म्हणून गणले जाईल. तुम्ही दर्शविलेल्या चुकीच्या उत्तरासाठी गुण वजा केले जाणार नाहीत. तरीही तुम्हाला सुचविण्यात येते की ढोबळ अंदाजाने उत्तरे दर्शवू नयेत.**

या पुस्तिकेत दिलेले प्रश्न हे उदाहरणादाखल दिलेले असून सर्वसमावेशक नाही, याची कृपया नोंद घ्यावी. प्रत्यक्ष परीक्षेत तुम्हाला यापैकी काही किंवा सर्व प्रकारांचे अधिक काठीण्य पातळीचे प्रश्न आढळतील, शिवाय या ठिकाणी नमूद न केलेल्या इतर प्रकारांवरही प्रश्न आढळतील.

काही नमुना प्रश्न खाली दिले आहेत.

नमुना प्रश्न

बुद्धिमता

विचार करण्याची क्षमता पारखण्यासाठी ही चाचणी आहे. काही नमुने खाली दिले आहेत.

सूचना : खालील प्रश्नात पाच शब्द दिलेले आहेत. पाच पैकी चार शब्द एका विशिष्ट प्रकारे एकसारखे असल्यामुळे त्यांचा एक गट होतो. व एकच त्या गटापासून निराळा आहे. तो निराळा शब्द ते शोधा.

प्र.1. (1) काळा (2) तांबडा (3) हिरवा (4) पिवळा (5) रंग

प्र.2. (1) XZ (2) MN (3) PQ (4) BC (5) ST

प्र.3. TOPS या शब्दाच्या अक्षरांना 'O' ने प्रारंभ करुन रचल्याने जर एक अर्थपूर्ण शब्द बनविता येत असेल तर त्या शब्दाचे अंतिम अक्षर हे उत्तर म्हणून दर्शवा. जर का असे एकाहून अधिक शब्द बनविता येत असतील तर उत्तर म्हणून 'M' दर्शवा आणि असा एकही अर्थपूर्ण शब्द बनविता येणे शक्य नसल्यास उत्तर 'X' दर्शवा.
(1) T (2) P (3) S (4) M (5) X

प्र.4. काही नेते अप्रामाणिक असतात. सत्यप्रीय हा नेता आहे ? या दोन विधानांवरुन खालीलपैकी कोणता निष्कर्ष निश्चितपणे निघतो ?
(1) सत्यप्रीय प्रामाणिक आहे. (2) सत्यप्रीय अप्रामाणिक आहे.
(3) काही नेते प्रामाणिक असतात. (4) नेते हे सामान्यतः अप्रामाणिक असतात.
(5) सत्यप्रीय हा काही वेळ अप्रामाणिक असतो

सामान्य ज्ञान

भूतकाळातील आणि वर्तमानकाळातील घटना याबद्दलचे आपले ज्ञान पारखण्यासाठी ही चाचणी आहे.

प्र. 1. संयुक्त अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष खालीलपैकी कोण आहेत ?
(1) हिलरी क्लिंटन (2) बिल क्लिंटन (3) रोनाल्ड रीगन
(4) जॉन एफ. केनेडी (5) दिलेल्या पर्यायां व्यतिरीक्त

प्र. 2. हिथ्रो विमानतळ खालीलपैकी कोणत्या देशात आहे ?
(1) जर्मनी (2) युनायटेड किंगडम (3) इटली (4) ऑस्ट्रेलिया (5) दिलेल्या पर्यायां व्यतिरीक्त

प्र.3. खालीलपैकी कोणत्या राज्याची सीमारेषा महाराष्ट्राच्या सीमारेषेशी लागून नाही ?
(1) छत्तीसगढ़ (2) कर्नाटक (3) आन्ध्र प्रदेश (4) राजस्थान (5) गुजरात

प्र.4. अगदी अलिकडचे ज्ञानपीठ पारितोषिक खालीलपैकी कोणत्या महाराष्ट्रीय साहित्यिकास मिळाले आहे ?
(1) विंदा करंदीकर (2) वि. स. खांडेकर (3) वि. वा. शिरवाडकर (कुसुमाग्रज)
(4) पु. ल. देशपांडे (5) दिलेल्या पर्यायां व्यतिरीक्त

प्र.5. कोणत्या देशाने क्रिकेट – विश्वचषक 2011 जिंकला आहे ?
(1) दक्षिण आफ्रिका (2) श्रीलंका (3) इंग्लंड (4) पाकिस्तान (5) दिलेल्या पर्यायां व्यतिरीक्त

इंग्रजी भाषा

This is a test to see how well you 'know' English. Your English language ability would be tested through questions on grammar, vocabulary, sentence completion, synonyms, antonyms, comprehension of a passage, etc. Study and answer the sample questions given below. Please remember, in the test proper there may be questions of several other types also.

Directions : Pick out the most appropriate word from amongst the words given below each sentence to complete it meaningfully.

Q.1. He quickly glanced .... the book to find what it said about the Indian economy.
(1) at (2) through (3) in (4) to (5) over

Q.2. The counsel urged the court to .... down the obnoxious law.
(1) enact (2) enforce (3) cancel (4) strike (5) declare

Directions : Read each sentence given below to find out whether there is any grammatical error in it. The error, if any, will be in one part of the sentence. The number of that part of the sentence is your answer. If there is no error, the answer is '5'. (Ignore errors of punctuations, if any)

Q.3. I am twenty (1) / two years old (2) / when I first (3) / joined the bank. (4) No error (5)

Q.4. To the Hindus (1) / the Ganga is (2) / holier than (3) / any other river. (4) No error (5)

मराठी भाषा

प्र.1–2. पुढील प्रत्येक प्रश्नात वाक्याचे चार भाग पाडले आहेत. व्याकरणाच्या, वाक्य रचनेच्या किवा भाषेच्या दृष्टीने वाक्य सदोष असल्यास, कोणत्या भागात दोष आहे ते ठरवून त्या भागाचा क्रमांक उत्तर म्हणून द्या. वाक्य निर्दोष / बिनचूक असल्यास उत्तर "(5)" द्या.

प्र. 1. इंग्लंडमधून जन्मलेल्या (1) / कुसुमाग्रजांना शेक्सपियर म्हणतात (2) / व हिंदुस्थानात जन्मलेल्या शेक्सपियरांना (3) / कुसुमाग्रज म्हणतात (4) निर्दोष (5)

प्र. 2. माझ्या स्मरणशक्तीनुसार (1) / माझ्या बाळपणी माझ्या वडिलांची बदली (2) / एका गलिच्छ गावी (3) / झाली आहे. (4) निर्दोष (5)

प्र.3–4. पुढे काही शब्दसमूह दिले आहेत. त्यांचा अर्थ सांगणारा एक शब्द दिलेल्या पर्यायातून निवडा.

प्र.3. स्वतःच स्वतःची सर्व कामे करणारा.
(1) स्वयंभू (2) स्वावलंबी (3) स्वयंचलित (4) स्वकष्टार्जित (5) स्वाध्यायी

प्र.4. कोणतेही काम करू शकणारा.
(1) बहुश्रुत (2) हुषार (3) चलाख (4) हरहुन्नरी (5) डोकेबाज

(अ) ऑन–लाईन परीक्षेच्या स्वरूपाबद्दलचे तपशील :

(1) परीक्षा ऑन–लाईन म्हणजेच संगणकावर घेतली जाईल.

(2) इंग्रजी व मराठी भाषेच्या प्रश्नावली व्यतिरिक्त सर्व प्रश्नावल्या इंग्रजी आणि मराठी या दोन्ही भाषांत असतील.

(3) सर्व प्रश्नांना बहुपर्याय असतील. प्रश्नासाठीच्या पांच, उत्तरांपैकी केवळ एकच अचूक उत्तर असेल. **परीक्षार्थीला सर्वाधिक उचित उत्तराची निवड करावयाची असून जो पर्याय उचित/अचूक वाटतोय त्या पर्यायावर 'माउस–क्लिक' करावयाचे आहे. 'क्लिक' केला गेलेला पर्याय त्या प्रश्नाचे उत्तर म्हणून गणले जाईल. एखाद्या प्रश्नाच्या उत्तरास अंतिम मुल्यांकनासाठी तेव्हाच विचारात घेतले जाईल जेव्हा उमेदवाराने 'Save & Next' वर किंवा 'Mark for Review & Next' वर क्लिक करुन उत्तर दिले असेल.**

(4) सर्वर मध्ये घड्याळ लावलेले आहे आणि तुमच्या संगणकाच्या पटलाच्या वरच्या उजव्या कोपऱ्यावर ऊर्वरीत वेळ दर्शविणारा टाईमर परीक्षा पूर्ण करण्यासाठी शिल्लक राहिलेली वेळ दर्शवेल. जेव्हा घड्याळाची वेळ संपेल तेव्हा परीक्षा आपोआप बंद होईल. तुम्हाला स्वतः परीक्षा संपवण्याची किंवा थांबवण्याची आवश्यकता नाही.

(5) पटलाच्या उजवीकडे असलेली प्रश्नतालिका त्या त्या क्रमांकाच्या प्रत्येक प्रश्नाची खाली दिलेल्यांपैकी एक स्थिती दर्शवते :

तुम्ही अजून ह्या प्रश्नापर्यंत पोहोचला नाहीत.

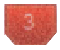

तुम्ही ह्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शवले नाही.

तुम्ही ह्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शविले आहे.

तुम्ही ह्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शविलेले **नाही**, परंतु ह्या प्रश्नाच्या पडताळणीसाठी खूण केली आहे.

तुम्ही ह्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शविले आहे, परंतु पडताळणीसाठी त्यावर खूण केली आहे.

'पडताळणीसाठी खूण केल्याची' स्थिती निव्वळ ह्याचे स्मरण देते की तुम्ही हा प्रश्न पुन्हा पाहण्याचे ठरवले आहे. "जर का पडताळणीसाठी खूण केलेल्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शविलेले असेल तर अंतिम मुल्यांकनामध्ये ते उत्तर गृहित धरले जाईल."

(6) उत्तर दर्शवण्यासाठी प्रश्न निवडायचा असल्यास आपण खालीलपैकी एक करू शकता :

(a) थेट त्या क्रमांकाच्या प्रश्नाकडे जाण्यासाठी पटलाच्या उजवीकडील प्रश्न तालिकेमध्ये त्या क्रमांकाच्या प्रश्नावर क्लिक करा. हा पर्याय निवडल्यास तुमचे चालू प्रश्नाला दर्शविलेले उत्तर सेव्ह (Save) केले जात **नाही, याची नोंद घ्यावी**.

(b) चालू प्रश्नाचे उत्तर सेव्ह (Save) करण्यासाठी 'Save and Next' वर क्लिक करा आणि क्रमाने पुढच्या प्रश्नाकडे जा.

(c) चालू प्रश्नाचे उत्तर सेव्ह (Save) करण्यासाठी व पडताळणी साठी खूण करण्यासाठी 'Mark for Review and Next' वर क्लिक करा क्रमाने पुढच्या प्रश्नाकडे जा.

(7) तुमचे उत्तर निवडण्यासाठी दिलेल्या पर्याय बटनांपैकी एका पर्याय बटनावर क्लिक करा.

(8) तुमचे उत्तर बदलण्यासाठी दुसऱ्या अपेक्षित पर्याय बटनावर क्लिक करा.

(9) तुमचे उत्तर सेव्ह (Save) करण्यासाठी तुम्हाला **'Save and Next'** वर क्लिक **करावेच** लागेल.

(10) निवडलेले उत्तर बदलण्यासाठी त्या निवडलेल्या पर्यायावर पुन्हा क्लिक करा किंवा **'Clear Response'** बटनावर क्लिक करा.

(11) एखाद्या प्रश्नावर पडताळणीसाठी खूण करावयाची असल्यास **'Mark for Review & Next'** वर क्लिक करा. "जर का पडताळणीसाठी खूण केलेल्या प्रश्नाचे उत्तर दर्शविलेले असेल तर ते उत्तर अंतिम मूल्यांकनामध्ये धरले जाईल."

(12) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर बदलण्यासाठी प्रथम प्रश्न निवडा, त्यानंतर नवीन उत्तर पर्यायावर क्लिक करा आणि नंतर **'Save and Next'** बटनावर क्लिक करा.

(13) सेव्ह (Save) **केलेले प्रश्न किंवा उत्तर दर्शविल्यानंतर पडताळणीसाठी खूण केलेले प्रश्नच केवळ मुल्यांकनासाठी विचारात घेतले जातील.**

(14) ह्या प्रश्नपत्रिकेमधील विभाग पटलाच्या (screen) वरच्या पट्टिकेवर (bar) दर्शवले आहेत. एखाद्या विभागातील प्रश्न त्या विभागाच्या नावावर क्लिक करून पाहता येतील. तुम्ही जो विभाग पाहत आहात तो ठळकपणे दर्शविला आहे.

(15) एखाद्या विभागातील अंतिम प्रश्नासाठी **'Save and Next'** बटनावर क्लिक केल्यानंतर आपण आपोआप पुढच्या विभागाच्या पहिल्या प्रश्नाकडे जाल.

(16) एखाद्या विभागातील प्रश्नांची स्थिती पाहण्यासाठी आपण माऊस कर्सर (mouse cursor) त्या विभागाच्या नावावर नेऊ शकता.

(17) तुमच्या सोईनुसार तुम्ही परीक्षेच्या कालावधीत केव्हाही कोणताही विभाग आणि त्यातील कोणताही प्रश्न निवडू शकता.

(18) परीक्षार्थींनी 'परीक्षा प्रशासकाच्या' सूचनांचे काळजीपूर्वक पालन करावे. जर का एखादा परीक्षार्थी सूचनांचे/नियमांचे पालन करीत नसेल, तर तो गैरवर्तणुकीचा/अप्रामाणिक मार्गाच्या अंगिकाराचा प्रकार गणला जाईल आणि असा परीक्षार्थी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने ठरविलेल्या कालावधीसाठी परीक्षांना बसण्यास अपात्र ठरेल.

(19) परीक्षार्थी परीक्षा प्रशासकांना त्यांच्या शंका किंवा प्रश्न केवळ परीक्षा प्रारंभ होण्यापूर्वी विचारू शकतात. परीक्षा प्रारंभ झाल्यानंतर कोणत्याही शंकेचे समाधान केले जाणार नाही.

(20) 90 मिनिटे संपल्यानंतर परीक्षार्थींना एकही प्रश्न सोडवता येणार नाही किंवा त्यांच्या उत्तरांची पडताळणी करता येणार नाही. जरी परीक्षार्थीने 'submit' बटन क्लिक केले नसले तरीही त्याच्या/तिच्या उत्तरांना संगणक प्रणाली आपोआप सेव्ह (Save) करेल.

(21) **कृपया लक्षात घ्या–**

(1) प्रत्यक्ष परिक्षेचा वेळ संपल्याशिवाय परीक्षार्थींना पेपर 'अंतिमतः सबमिट' (finally submit) करू दिले जाणार नाही.

(2) एकदा परीक्षा प्रारंभ झाली की कोणत्याही परिस्थितीत परीक्षार्थीने की-बोर्ड ची कोणतीही key क्लिक करावयाची नाही, कारण त्यामुळे परीक्षाच बंद होईल

(ब) सर्वसामान्य सूचना

(1) कृपया प्रवेशपत्रावर दर्शविलेले दिनांक, वेळ आणि परीक्षास्थळाचा पत्ता याची नीट दखल घ्या.

(2) तुम्ही ऑनलाईन परीक्षेच्या स्थानाची निश्चिती करण्यासाठी एक दिवस अगोदर परीक्षाकेंद्रावर भेट द्यावी, जेणेकरून परीक्षेच्या दिवशी तुम्ही तिथे वेळेवर (प्रवेश पत्रावर छापलेल्या) पोहोचू शकाल. उशिरा येणाऱ्यांना प्रवेश नाही.

(3) तुमचा अलिकडील फोटोग्राफ चिकटवलेले प्रवेशपत्र तुम्हाला परीक्षा केंद्रावर आणावयाचे आहे. (शक्यतो तोच फोटो जो तुम्ही अपलोड केला)

(4) परीक्षास्थानी तुम्हाला परीक्षा प्रशासक आणि अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाचे प्रतिनिधी यांच्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करावयाचे आहे. जर का तुम्ही सूचनांचे उल्लंघन केले तर तुम्हाला अपात्र ठरवून परीक्षाकेंद्र सोडून जाण्यास सांगितले जाईल.

(5) गणकयंत्र (स्वतंत्र किंवा घडयाळासह), पुस्तके, वह्या किंवा लिखित कागद, सेलफोन (कॅमेरा सुविधेसह/शिवाय) किंवा इतर कोणतेही इलेक्ट्रॉनिक यंत्र (उपकरण) यांचा वापर परीक्षेच्या कालावधीत करू दिला जाणार नाही.

(6) कृपया आपल्या सोबत अलिकडील फोटो चिकटवलेले प्रवेशपत्र आणि सध्या कायदेशीरपणे स्विकारण्यायोग्य मूळ स्वरुपातील फोटो परिचय पत्र आणावे. (जसे की, पॅन कार्ड/पारपत्र/वाहन चालक परवाना/फोटोसहित मतदाता पत्र/गॅझेटेड अधिकाऱ्याच्या किंवा लोकप्रतिनिधिच्या सहीचे मूळ लेटरहेडवरील फोटो परिचय पत्र/मान्यता प्राप्त महाविद्यालयाने/विश्वविद्यालयाने दिलेले परिचय पत्र (चालू वर्षासाठी स्विकारण्यायोग्य)/फोटोसहित आधारकार्ड/ई-आधारकार्ड/कर्मचारी परिचय पत्र) सदर प्रवेशपत्र व फोटोसहित परिचय पत्राची प्रत समवेक्षकांच्या सुपूर्त करावी. आवेदन पत्रावर असणारे नाव (ऑनलाइन नोंदणीच्या वेळी जे उमेदवाराने दिलेले असते) फोटो-परिचय पत्रावरील नावाशी तंतोतंत जुळावयास हवे. विवाहानंतर ज्या महिला उमेदवारांचे पहिले/मधले/अंतिम नाव बदलले आहे त्यांनी ह्याची खास दखल घ्यावी. जर का आवेदन पत्रावरील आणि फोटो-परिचय पत्रावरील नावात कोणताही फरक असेल तर अशा उमेदवारास परीक्षेस बसू दिले जाणार नाही. **कृपया लक्षात घ्या – रेशन कार्ड ओळखीचा पुरावा म्हणून स्वीकारले जाणार नाही.** आवेदन पत्रावर असणारे नाव (ऑनलाइन नोंदणीच्या वेळी जे उमेदवाराने दिलेले असते) फोटो-परिचय पत्रावरील नावाशी तंतोतंत जुळावयास हवे. विवाहानंतर ज्या महिला उमेदवारांचे पहिले/मधले/अंतिम नाव बदलले आहे त्यांनी ह्याची खास दखल घ्यावी. जर का आवेदन पत्रावरील आणि फोटो-परिचय पत्रावरील नावात कोणताही फरक असेल तर अशा उमेदवारास परीक्षेस बसू दिले जाणार नही. ज्या उमेदवारांनी आपल्या नावात बदल केला असेल, अशा उमेदवारांनी राजपत्रित अधिसूचना/विवाह प्रमाणपत्र/शपथपत्र उपस्थित केले तरच त्यांना परिक्षेस बसण्यास अनुमती देण्यात येईल.

(7) बायोमेट्रिक डाटा (अंगठ्याचा ठसा) परीक्षेच्या ठिकाणी घेतला जाईल. या संदर्भात खालील दिलेले मुद्दे लक्षात ठेवा :–

(क) जर बोटांवर कसलाही थर असेल (शाई/मेहंदी/रंग इत्यादी) तर धुवून टाका आणि परिक्षेच्या दिवसाआधी तो थर संपूर्णपणे गेला आहे याची खात्री करून घ्या.

(ख) जर बोटांना मळ किंवा धूळ लागली असेल तर बोटांचे ठसे (Finger prints) घेण्याआधी धुवून घ्या आणि हातांची बोटे सुकली आहेत याची खात्री करून घ्या.

(ग) दोन्ही हातांची बोटे सुकलेली आहेत याची खात्री करा आणि जर बोटे ओलसर असतील तर प्रत्येक बोट पूसा.

(घ) ठसा घेतल्या जाणाऱ्या अंगठ्याला जर जखम/मार लागला असेल तर त्वरित परिक्षा केंद्रावर संबंधित अधिकाऱ्यास कळवा.

(या मुद्यांचे पालन करण्यास असमर्थ ठरल्यास परिक्षेस बसु दिले जाणार नाही.)

(8) तुम्ही दिलेल्या उत्तरांचे इतर परीक्षार्थींच्या उत्तरांबरोबर उत्तरांच्या सारखेपणासाठी विश्लेषण केले जाईल. यासाठी अवलंब केलेल्या विश्लेषण प्रक्रियेतून जर उत्तरांची अदलाबदल केल्याचा व तुम्ही प्राप्त केलेले गुण वैध नसल्याचा निष्कर्ष काढता आल्यास तुमची उमेदवारी रद्द केली जाऊ शकते. कोणीही परीक्षार्थी जर का कॉपी करताना, सहाय्य घेताना किंवा देताना, किंवा परीक्षार्थीस न शोभणारी गैरवर्तणूक करताना आढळला तर त्याच्या उत्तरांची तपासणी केली जाणार नाही. अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय अशा परीक्षार्थी विरूद्ध योग्य ती कारवाई करेल.

(9) तुम्ही स्वत: सोबत एक बॉलपॉईंट पेन आणावे. एक कागद तुम्हाला दिला जाईल ज्यावर तुम्ही कच्चे काम करू शकता किंवा उत्तर दर्शविण्यापूर्वी पुन्हा एकदा पडताळणी करावयाच्या प्रश्नांचे क्रमांक लिहू शकता. परीक्षा संपल्यानंतर परीक्षास्थान सोडण्यापूर्वी तुम्ही हा कागद परीक्षा प्रशासकाला परत करावयाचा आहे.

(10) परीक्षेच्या व्यवस्थेमध्ये काही व्यत्यय येण्याची शक्यता पूर्णतः नाकारता येत नाही; ज्याचा परिणाम चाचणी पूर्ण होण्यावर आणि/किंवा निकाल तयार करण्यावर होऊ शकतो. अशा प्रसंगी असा व्यत्यय सुधारण्याचा पूर्णतः प्रयत्न केला जाईल, ज्यामध्ये उमेदवारांना एका जागेहून दुसऱ्या जागेत हलविणे किंवा परीक्षेस विलंब होणे गृहित आहे. पुन्हा परीक्षा घेणे या बाबतचा निर्णय हा परीक्षा घेणाऱ्या संस्थेचा/मंडळाचा निर्णय अंतिम असेल. उमेदवार पुन्हा परीक्षेसाठी कोणताही दावा करणार नाही. ह्या विलंब झालेल्या प्रक्रीयेस उमेदवार जर हलण्यास तयार नसेल किंवा परीक्षा प्रक्रियेत भाग घेण्यास तयार नसेल तर अशा उमेदवारांना प्रक्रियेमधून संपूर्णपणे वगळण्यात येईल.

(11) जर का परीक्षा एकाहून अधिक सत्रात घेतली गेली, तर वेगवेगळ्या सत्रात वापरलेल्या प्रश्नमालिकांच्या काठिण्यपातळीतील किंचित फरकांशी जुळवून घेण्यासाठी विविध सत्रातील प्राप्तांकांना इक्वेट केले जाईल. जर का नोड क्षमता कमी असेल किंवा एखाद्या केंद्रावर किंवा कोणत्याही उमेदवाराच्या बाबतीत काही तांत्रिक बिघाड घडला तर एकाहून अधिक सत्रांची आवश्यकता निर्माण होते .

(12) कृपया नोंद घ्या, एक परिक्षार्थी केवळ एकदाच परिक्षा देऊ शकतो. एका पेक्षा अधिक वेळा परिक्षा दिल्यास परीक्षार्थींची उमेदवारी रद्द करण्यात येईल. जर परिक्षार्थीस एका पेक्षा अधिक प्रवेशपत्र प्राप्त झाले असतील तर प्रवेश पत्रावर दिलेल्या दिनांक आणि वेळेनुसार केवळ एकदाच परीक्षा देऊ शकतो आणि बाकीचे प्रवेश पत्र परत करावे.

(13) परीक्षेची सामग्री तथा त्याबद्दलची कोणतीही अन्य माहिती, संपूर्ण किंवा भागांमध्ये उघड करणे, प्रकाशित करणे, पुन्हा निर्माण करणे, ट्रांसमिट करणे, जमा करणे किंवा प्रसारण आणि जमा करणारे किंवा परिक्षाकेंद्रा मध्ये दिला जाणारा कागद घेऊन जाणारे, किंवा परीक्षेची सामुग्री बेकायदेशीर बाळगणाऱ्यांवर कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

(14) भरती करण्याच्या कोणत्याही प्रक्रियेतील कोणत्याही भागांमध्ये, परिक्षार्थीद्वारा खोटी माहिती देणे आणि किंवा प्रक्रियेच्या नियमांचे उल्लंघन करण्याबाबतीत, परिक्षार्थीस भरती प्रक्रियेमधे अयोग्य घोषित केले जाईल आणि भविष्यामधे अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाच्या कोणत्याही भरतीप्रक्रिये मध्ये भाग घेण्याची परवानगी दिली जाणार नाही. जर अशा बाबी चालू असलेल्या भरतीप्रक्रिये मध्ये निदर्शनास आल्या नाहीत, परंतु नंतर कधी लक्षात आल्या तर त्याला पहिल्या प्रक्रिये पासूनच अयोग्य ठरविण्यात येईल.

स्मरणात ठेवण्यासाठी महत्वाचे मुद्दे :

तुम्हाला स्वत:सोबत खालील गोष्टी आणावयाची सूचना करण्यात येत आहे.

(1) वर मुद्दा क्रमांक 6 मध्ये म्हटल्याप्रमाणे फोटो चिकटवलेले प्रवेश पत्र/मूळ फोटो परिचय पत्र आणि त्याची फोटोप्रत.

(2) एक बॉल पॉईंट पेन

परिक्षेसाठी शुभेच्छा

DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

ON-LINE EXAMINATION - RECRUITMENT OF STATISTICAL ASSISTANT

INFORMATION HANDOUT

This handout contains details pertaining to various aspects of the online exam you are going to undertake and important instructions about related matters. You are advised to study the handout carefully as it will help you in preparing for the examination.

The on-line examination will comprise the following objective type multiple choice tests as stated below :

Sr. No.	Test	No. of Question	Marks	Time
1.	Intelligence	25	50	Composite time of 90 Minutes
2.	General Knowledge	25	50	
3.	English Language	25	50	
4.	Marathi Language	25	50	
	Total	**100**	**200**	

The time for the test is 90 minutes; however you may have to be at the venue for approximately 180 minutes including the time required for log in, collection of the call letters, going through the instructions etc. The tests will be provided both in English and Marathi except Test of Marathi and English Language. You can attempt any question from 1 to 100 at any point of time within these 90 minutes. All the questions will have multiple choices. Out of the five answers to a question only one will be the correct answer. **You have to select the most appropriate answer and 'mouse click' that alternative which you feel is appropriate/ correct. The alternative/ option that you have clicked on will be treated as your answer to that question. There will be no negative marking for wrong answers marked by you. However, you are advised not to mark your answers by random guessing.**

Please note that the types of questions in this handout are only illustrative and not exhaustive. In the actual examination you will find questions of a higher difficulty level on some or all of these types and also questions on the types not mentioned here.

Some sample questions are given below.

SAMPLE QUESTIONS

INTELLIGENCE

This is a test to see how well you can think. It contains questions of various kinds. Here are some sample questions.

Directions : In each of the following questions, there is a group of letters or words given. Four of the five are alike in a certain way, while one is different. Find out the one which is different.

Q.1. (1) black (2) red (3) green (4) yellow (5) paint

Q.2. (1) XZ (2) MN (3) PQ (4) BC (5) ST

Q.3. If the letters in the word TOPS can be rearranged to form a meaningful word beginning with O, the last letter of that word is your answer. If more than one such word can be formed, M is the answer and if no such word can be formed, X is the answer.

(1) T (2) P (3) M (4) S (5) X

Q.4. 'Some leaders are dishonest. Satyapriya is a leader'. Which of the following inferences definitely follows from these two statements ?

(1) Satyapriya is honest (2) Satyapriya is dishonest
(3) Some leaders are honest (4) Leaders are generally dishonest
(5) Satyapriya is sometimes dishonest.

GENERAL KNOWLEDGE

This test is designed to measure your awareness about the past and present events.

Q.1. Who among the following is the President of USA ?

(1) Hillary Clinton (2) Bill Clinton (3) Ronald Regan
(4) John F. Kennedy (5) Other than those given as options

Q.2. 'Heathrow' Airport is in which of the following countries ?

(1) Germany (2) UK (3) Italy (4) Australia (5) Other than those given as options

Q.3. Which of the following states does **<u>NOT</u>** have a common border with Maharashtra ?

(1) Chhattisgarh (2) Karnataka (3) Andhra Pradesh (4) Rajasthan (5) Gujarat

Q.4. Who among the following Maharashtrian literati is the latest recipient of 'Dnyanpeeth' award ?

(1) Vinda Karandikar (2) V. S. Khandekar (3) V. V. Shirwadkar (Kusumagraj)
(4) P. L. Deshpande (5) Other than those given as options

Q.5. Which country won the "Cricket World-Cup 2011" ?

(1) South Africa (2) Sri Lanka (3) England (4) Pakistan (5) Other than those given as options

ENGLISH LANGUAGE

This is a test to see how well you 'know' English. Your English language ability would be tested through questions on grammar, vocabulary, sentence completion, synonyms, antonyms, comprehension of a passage, etc. Study and answer the sample questions given below. Please remember, in the test proper there may be questions of several other types also.

Directions : Pick out the most appropriate word from amongst the words given below each sentence to complete it meaningfully.

Q.1. He quickly glanced .... the book to find what it said about the Indian economy.

(1) at (2) through (3) in (4) to (5) over

Q.2. The counsel urged the court to .... down the obnoxious law.

(1) enact (2) enforce (3) cancel (4) strike (5) declare

Directions : Read each sentence given below to find out whether there is any grammatical error in it. The error, if any, will be in one part of the sentence. The number of that part of the sentence is your answer. If there is no error, the answer is '5'. (Ignore errors of punctuations, if any)

Q.3. I am twenty / two years old / when I first / joined the bank. No error

(1) (2) (3) (4) (5)

Q.4. To the Hindus / the Ganga is / holier than / any other river. No error

(1) (2) (3) (4) (5)

MARATHI LANGUAGE

प्र.1–2. पुढील प्रत्येक प्रश्नात वाक्याचे चार भाग पाडले आहेत. व्याकरणाच्या, वाक्य रचनेच्या किवा भाषेच्या दृष्टीने वाक्य सदोष असल्यास, कोणत्या भागात दोष आहे ते ठरवून त्या भागाचा क्रमांक उत्तर म्हणून द्या. वाक्य निर्दोष / बिनचूक असल्यास उत्तर "(5)" द्या.

प्र. 1. इंग्लंडमधून जन्मलेल्या / कुसुमाग्रजांना शेक्सपियर म्हणतात / व हिंदुस्थानात जन्मलेल्या शेक्सपियरांना / कुसुमाग्रज म्हणतात निर्दोष

(1) (2) (3) (4) (5)

प्र. 2. माझ्या स्मरणशक्तीनुसार / माझ्या बाळपणी माझ्या वडिलांची बदली / एका गलिच्छ गावी / झाली आहे. निर्दोष

(1) (2) (3) (4) (5)

प्र.3–4. पुढे काही शब्दसमूह दिले आहेत. त्यांचा अर्थ सांगणारा एक शब्द दिलेल्या पर्यायातून निवडा.

प्र.3. स्वतःच स्वतःची सर्व कामे करणारा.

(1) स्वयंभू (2) स्वावलंबी (3) स्वयंचलित (4) स्वकष्टार्जित (5) स्वाध्यायी

प्र.4. कोणतेही काम करू शकणारा.

(1) बहुश्रुत (2) हुषार (3) चलाख (4) हरहुन्नरी (5) डोकेबाज

(A) Details of the On-line Examination Pattern

(1) The examination would be conducted on-line i.e. on a computer.

(2) The tests will be provided both in English and Marathi except Test of English and Marathi Language.

(3) All the questions will have multiple choices. Out of the five answers to a question only one will be the correct answer. **The candidate has to select the most appropriate answer and 'mouse click' that alternative which he/ she feels is appropriate/ correct. The alternative/ option that is clicked on will be treated as the answer to that question. Answer to any question will be considered for final evaluation, only when candidates have submitted the answers by clicking on "Save & Next" or "Mark for Review & Next".**

(4) The clock has been set at the server and the countdown timer at the top right corner of your screen will display the time remaining for you to complete the exam. When the clock runs out the exam ends by default - you are not required to end or submit your exam.

(5) The question palette at the right of screen shows one of the following statuses of each of the questions numbered:

You have not visited the question yet.

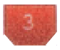

You have not answered the question.

You have answered the question.

You have NOT answered the question but have marked the question for review.

You have answered the question but marked it for review.

The Marked for Review status simply acts as a reminder that you have set to look at the question again. *If an answer is selected for a question that is Marked for Review, the answer will be considered in the final evaluation.*

(6) To select a question to answer, you can do one of the following :

(a) Click on the question number on the question palette at the right of your screen to go to that numbered question directly. Note that using this option **does NOT save your answer** to the current question.

(b) Click on **'Save & Next'** to save answer to current question and to go to the next question in sequence.

(c) Click on **'Mark for Review and Next'** to save answer to current question, mark it for review, and to go to the next question in sequence.

(7) To select your answer, click on one of the option buttons.

(8) To change your answer, click another desired option button.

(9) To save your answer, you MUST click on **Save & Next.**

(10) To deselect a chosen answer, click on the chosen option again or click on the **Clear Response** button.

(11) To mark a question for review click on **Mark for Review & Next**. *If an answer is selected for a question that is Marked for Review, the answer will be considered in the final evaluation.*

(12) To change an answer to a question, first select the question and then click on the new answer option followed by a click on the **Save & Next** button.

(13) Questions that are saved or marked for review after answering will ONLY be considered for evaluation.

(14) Sections will be displayed on the top bar of the screen. Questions in a section can be viewed by clicking on the section name. The section you will view will be highlighted.

(15) After clicking the **Save & Next** button on the last question for a section, you will automatically be taken to the first question of the next section.

(16) You can move the mouse cursor over the section names to view the status of the questions for that section.

(17) You can shuffle between sections and questions anytime during the examination as per your convenience.

(18) The candidates are requested to follow the instructions of the "Test Administrator" carefully. If any candidate does not follow the instructions / rules, it would be treated as a case of misconduct/ adoption of unfair means and such a candidate would be liable for debarment from appearing for examinations for a period as decided by DES.

(19) The candidates may ask the Test Administrator about their doubts or questions only before the commencement of the test. No query shall be entertained after the commencement of the examination.

(20) After the expiry of 90 minutes, the candidates will not be able to attempt any question or check their answers. The answers of the candidate would be saved automatically by the computer system even if he/ she has not clicked the "Submit" button.

(21) Please note :

(a) Candidates will not be allowed to "finally submit" unless they have exhausted the actual test time.

(b) Under no circumstances should a candidate click on any of the 'keyboard keys' once the exam starts as this will lock the exam.

B] General Instructions:

(1) Please note date, time and venue address of the examination given in the call letter.

(2) You may visit the venue one day before the Online Examination to confirm the location so that you are able to report **on time** (as printed on the call letter) on the day of the examination. Late comers will not be allowed.

(3) The call letter should be brought with you to the examination venue along with your recent passport size photograph duly pasted on it. (Preferably the same photograph as was as uploaded).

(4) You must scrupulously follow the instructions of the Test Administrator and DES Representative at the examination venue. If you violate the instructions you will be disqualified and will be asked to leave the examination venue.

(5) No use of calculators (separate or with watch), books, note books or written notes, cell phones (with or without camera facility), or any other electronic device will be allowed during the examination.

(6) Please bring the call letter with your photograph affixed thereon, currently valid Photo identity proof in original and a photocopy of the same ID proof which you bring in original - THIS IS ESSENTIAL. Please handover the call-letter alongwith photocopy of photo identity proof duly stapled together to the invigilator. Currently valid photo identity proof may be PAN Card/Passport/Driving Licence/ Voter's Card/Bank Passbook with photograph/Photo Identity proof issued by a Gazetted Officer on official letterhead /Photo Identity proof issued by a People's Representative on official letterhead/ Valid recent Identity Card issued by a recognised College/University/Aadhar Card/E-adhar Card with a photograph/Employee ID/Bar Council Identity card with photograph. **Please Note - Ration Card will NOT be accepted as valid ID proof.** Please note that your name as appearing on the call letter (provided by you during the process of registration) should exactly match the name as appearing on the photo identity proof. Female candidates who have changed first/last/middle name post marriage must take special note of this. If there is any mismatch between the name indicated in the Call Letter and Photo Identity Proof you will not be allowed to appear for the exam. In case of candidates who have changed their name will be allowed only if they produce Gazette notification/ their marriage certificate/affidavit.

(7) Biometric data (thumb impression) will be captured at the examination venue. With regards to the same, please note the following :

(a) If fingers are coated (stamped ink/mehndi/coloured...etc), ensure to thoroughly wash them so that coating is completely removed before the exam day.

(b) If fingers are dirty or dusty, ensure to wash them and dry them before the finger print (biometric) is captured.

(c) Ensure fingers of both hands are dry. If fingers are moist, wipe each finger to dry it.

(d) If the primary finger (thumb) to be captured is injured/damaged, immediately notify the concerned authority in the test centre.

(Any failure to observe these points will result in non-admittance for the examination)

(8) Your responses (answers) will be analysed with other candidates to detect patterns of similarity of right and wrong answers. If in the analytical procedure adopted in this regard, it is inferred/concluded that the responses have been shared and scores obtained are not genuine/valid, your candidature may be cancelled. Any candidate who is found copying or receiving or giving assistance or engaging in any behaviour unbecoming of a candidate will not be considered for assessment. DES may take further action against such candidates as deemed fit by it.

(9) You should bring with you a ball-point pen. A sheet of paper will be provided which can be used for rough work or taking down the question number you would like to review at the end of the test before submitting your answers. After the test is over you MUST hand over this sheet of paper to the Test Administrator before leaving the venue.

(10) The possibility of occurrence of some problem in the administration of the examination cannot be ruled out completely which may impact test delivery and/or result from being generated. In that event, every effort will be made to rectify such problem, which may include movement of candidates, delay in test. Conduct of a re-exam is at the absolute discretion of test conducting body. Candidates will not have any claim for a re-test. Candidates not willing to move or not willing to participate in the delayed process of test delivery shall be summarily rejected from the process.

(11) If the examination is held in more than one session, the scores across various sessions will be equated to adjust for slight differences in difficulty level of different test batteries used across sessions. More than one session are required if the nodes capacity is less or some technical disruption takes place at any centre or for any candidate.

(12) Please note that a candidate is allowed to appear only once in the online examination. Multiple appearance (for the same post) in online examination will result in cancellation of candidature. In case more than one call letter has been generated (for the same post), candidates are advised to appear only once on the date and at the time mentioned on the respective call letter. All other call letters (for that post) are to be surrendered.

(13) Anyone found to be disclosing, publishing, reproducing, transmitting, storing or facilitating transmission and storage of test contents in any form or any information therein in whole or part thereof or by any means verbal or written, electronic or mechanical or taking away the papers supplied in the examination hall or found to be in unauthorised possession of test content is likely to be prosecuted.

(14) Instances for providing incorrect information and/or process violation by a candidate detected at any stage of the selection, process will lead to disqualification of the candidate from the selection process and he/she will not be allowed to appear in any recruitment process of DES in the future. If such instances go undetected during the current selection process but are detected subsequently, such disqualification will take place with retrospective affect.

IMPORTANT POINTS TO REMEMBER

You are advised to bring with you the following:

(i) Call letter with photo affixed thereon and photo ID card in **Original** and photocopy as mentioned in point 6 above.

(ii) One Ball point pen

WISH YOU GOOD LUCK